

HÖGBERG, LARS ERIK

Ost-Turkestan

Utg
1925

EOD - Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 12 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
  - Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
  - *Sök:** Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
  - *Klipp & klistra:** Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).
- *Ej tillgängligt i varje e-bok.

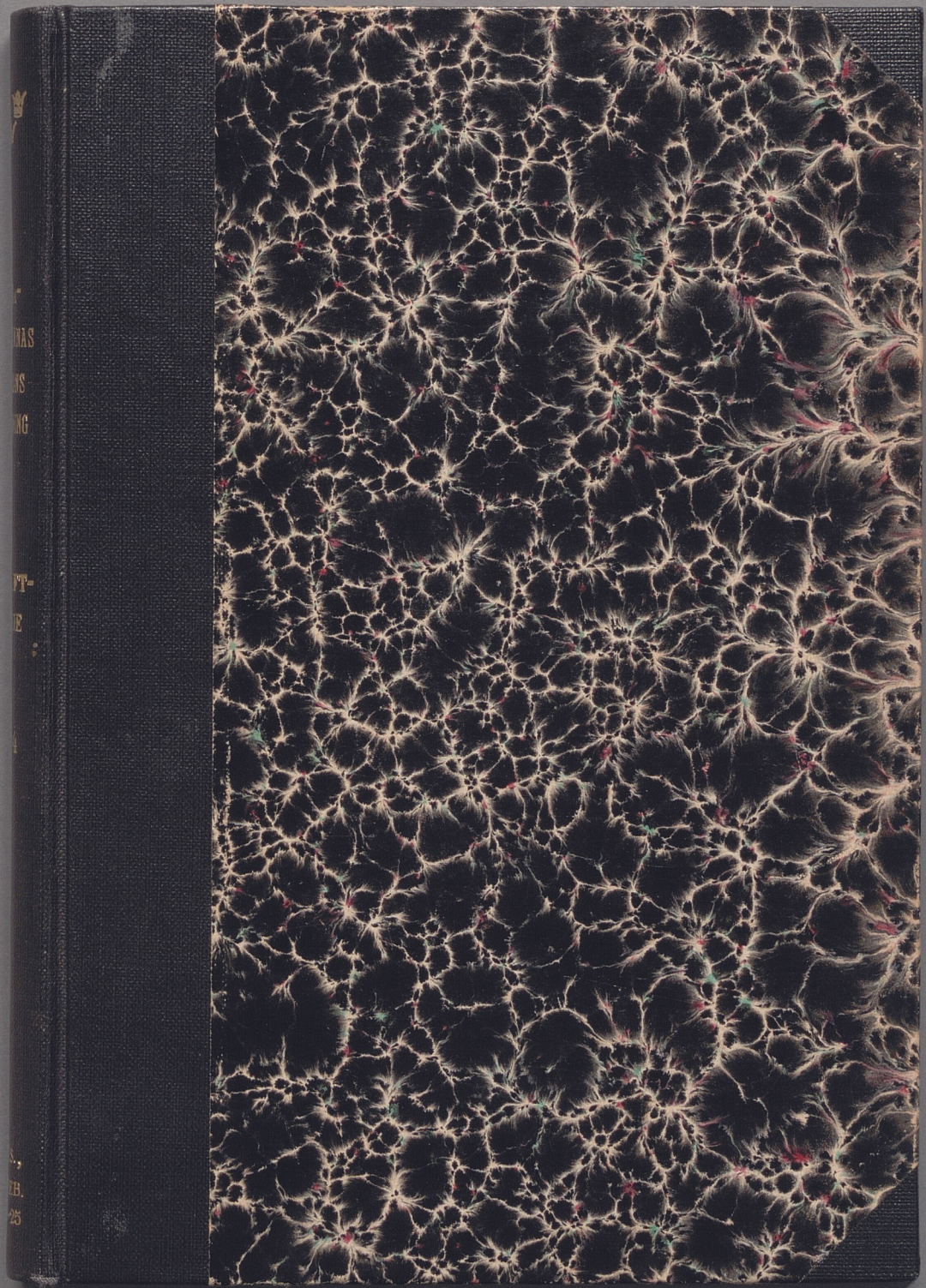
Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkor för användning: <https://books2ebooks.eu/csp/sv/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 40 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Sök böcker tillgängliga för den här tjänsten: <https://search.books2ebooks.eu>
Mer information finns tillgängliga via <https://books2ebooks.eu> boken.

MAS
S
NG

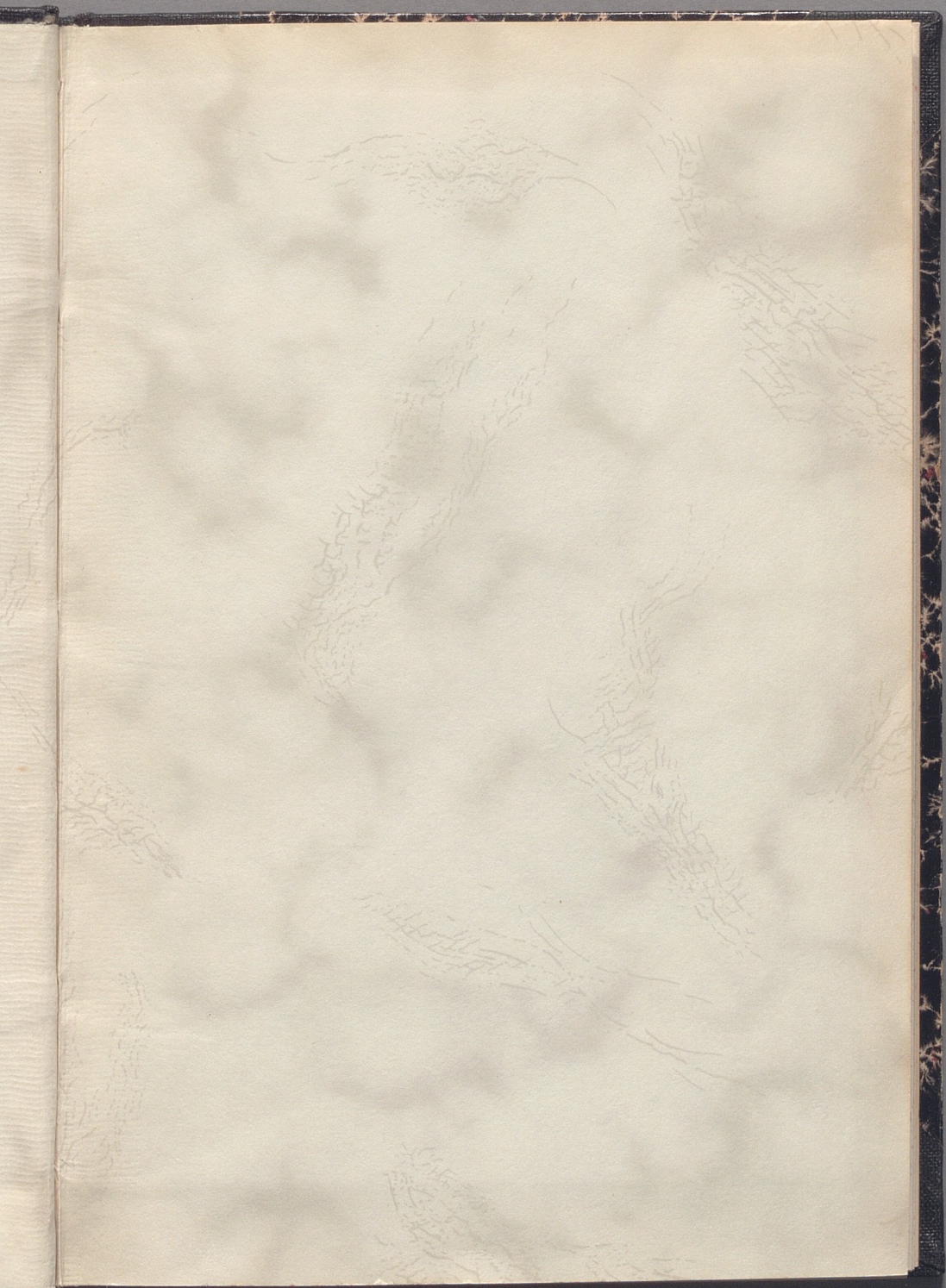
TT-
E

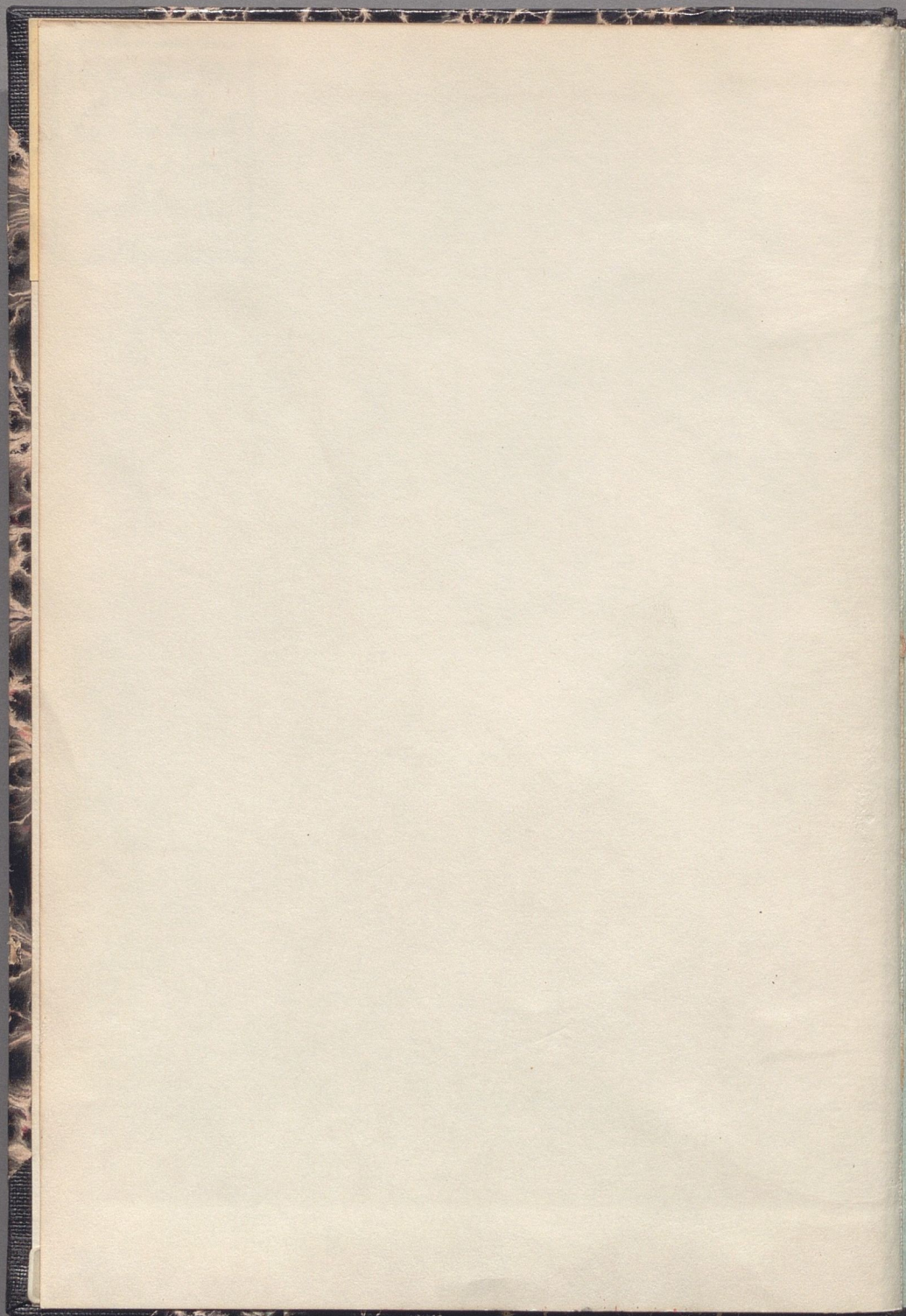
S.
B.
25

Kungl. Biblioteket
STOCKHOLM

Kyrkohist.
Mission.
Sällsk.

GEMICKES
BOKBINDERI
STOCKHOLM

Skriftserie utgiven av Lärarinnornas Missionsförening

Kyrkohö
Allm.
Missio
Säml.

MISSIONSBILDER FÖR SVERIGES UNGDOM

IV.

OST-TURKESTAN

AV

L. E. HÖGBERG

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

MISSIONS
FOR SWEDISH INDIA

TURKISTAN

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

Skriftserie, utgiven av Lärarinnornas Missionsförening

KULTUR-
OCH
MISSIONSARBETE
OST-TURKESTAN
(VÄSTRA KINA)

AV

L. E. HÖGBERG

Mezäta

WALD. ZACHRISSONS BOKTRYCKERI A.-B., GÖTEBORG 1925

FÖRETAL.

Då jag uppmanat flera missionärer att skriva för utställningen mindre broschyrer om de folk, bland vilka de arbeta, har det icke blott varit i tanke att rikta den etnografiska vetenskapen med nya fakta utan fastmer att bland den stora allmänheten sprida kunskap om dessa folk. I samband med de från dem utställda samlingarna bör studiet av dessa broschyrer bliva av stor folkbildande betydelse. Deras särskilda värde ligger däri, att de äro skrivna av män, som länge vistats hos och som levat med de folk, som de skildra. Att på några få sidor fullständigt beskriva ett kulturfolks seder och bruk är omöjligt. Den broschyr, som missionär Högberg här giver åt sina missionsvänner och åt andra, är dock så rik på fakta, att den, som ej särskilt vetenskapligt vill studera förhållandena i Ost-Turkestan, där bör finna all den kunskap, han kan önska erhålla.

Skulle allmänheten tycka, att missionen i Ost-Turkestan ej hittills haft stor framgång, måste den ännu mer beundra de män och kvinnor, som icke låta sig nedbryta av svårigheterna, utan som arbeta lika ihärdigt i tron på sin saks seger.

Stockholm den 15 mars 1907.

ERLAND NORDENSKIÖLD.

FÖRETAL TILL ANDRA UPPLAGAN.

Som synes av frih. Erland Nordenskiölds företal till första upplagan är broschyren egentligen skriven för att giva etnografiska upplysningar och stod i samband med en av honom anordnad utställning. Då upplagan är utgången, utkommer broschyren nu i något förändrad form och med annan titel. En del mera direkt etnografiska uppgifter ha uteslutits och däremot upplysningarna om missionsverksamheten något utvidgats samt några bilder utbytts mot nya.

Kan nu denna broschyr i sin nya dräkt bidraga att sprida kännedom om Ost-Turkestan och dess innevänare — vårt lidandes land och våra förhoppningars folk — äro vi tack samma till Herren. Han följ den med sin välsignelse.

Stockholm i mars 1921.

L. E. HÖGBERG.

INNEHÅLL.

I. Allmän överblick	5
II. Befolkningen	12
III. Hus, kläder, föda	13
IV. Existensvillkor och handel.....	18
V. Hem- och familjeliv samt barnuppfostran.....	21
VI. Skolväsendet	27
VII. Författning och rättsväsende	32
VIII. Religion och vidskepelse.....	34
IX. Sv. Missionsförbundets mission.....	41

Himalayabergen med den »eviga snön».

OST-TURKESTAN.

(Västra Kina)

I.

Allmän överblick.

Ost-Turkestan utgör numera Kinas västligaste provins. Yttinnehållet är ungefär 3 gånger så stort som Frankrikes. På trenne sidor omslutes provinsen av ofantliga bergskedjor. Hela denna bergsregion, som vid första påseende förefaller oerhört kal och ofruktbar, är dock moder till all den väl-signelse man njuter av i låglandet, ty alla floder hava sin upprinnelse från de snöiga bergen, och nomadfolken, som bo där, få till stor del förse landet med hästar och slaktboskap.

Till följd av bergskedjornas oerhörda höjd utgöra de så höga vallar, att molnen i allmänhet ej överstiga dem. Nederbörden i grannländerna blir på grund härav delvis mycket stor. Ost-Turkestan är däremot ett regnfattigt land.

De mera betydande floderna äro Khotan- och Jarkend-floderna, Kisil-so, röda vattnet, som Kaschgarfloden kallas, och Aq-so, vita vattnet, som flyter förbi staden med samma namn. Dessa fyra floder förena sig ute i öknen och bilda den stora Tarimfloden, som utfaller i sjön Lobnor, troligt en liten återstod av ett uttorkat innanhav. Av ovannämnda flod har hela kitteldalen fått sitt namn: Tarimbäckenet.

Bergen äro i allmänhet kala och ofruktbara. Endast undantagsvis äro de skogbeväxta. I sluttningen mellan bergen och öknen ledas floderna ut att bevattna det kultiverade landet, som utgör ett hästskoformigt bälte omkring den stora, ofruktbara öknen. Södra delen av densamma kallas Takla Makàn, varefter öknen Gobi eller Schamo, som den också kallas, vidtager. Någon bestämd gräns mellan dessa öknar kan ej uppgivas.

Konsten att leda flodernas vatten utöver trädgårdar och fält synes vara urgammal. Ehuru allt i detta vattenledningssystem är ytterst primitivt, arbetar det dock ganska bra. Där landet är mycket sluttande, ledes vattnet så väl avpassat i sick-sack, att inga forsar bildas, vilka eljest skulle skära sönder åkrarna. Där terrängen är något jämnare, ligga åkrarna terrassformigt, men med fullkomligt horisontal yta och små tjugu à tjugufem cm. höga vallar vid kanterna. Under sommaren vattnas fälten från två till fyra gånger och det så rikligt, att vattnet kan stå tio à femton cm. djupt på åkern. För att nå alla dessa tegar måste helt naturligt landet genomkorsas av en massa större och mindre kanaler. Utefter dessa äro i allmänhet planterade pil, sälg, jigda, poppel och mullbärsträd, vilket gör, att hela det kultiverade landet liknar en trädgård. Under våren och sommaren är man mycket noga att uppsamla allt flod- och källvatten till bevattningen. När under sommarhettan is och snö i massor smälta uppe på bergen, svälla floderna över sina bräddar, och det mesta vattnet strömmar då till ingen nytta ut i öknen.

Den jord, som ligger utom området för ovannämnda be-
vattning, är i allmänhet ofruktbar, då däremot den, som ligger
inom densamma, är mycket fruktbar. Sädesslagen lämna

India-vägen.

i allmänhet från nionde till femtonde kornet och skulle med
mera rationell skötsel kunna giva mycket högre avkastning.
Jordbruksredskapen äro ytterst primitiva. Istället för spaden
användes en hacka, i liens eller skördemaskinens ställe en

skära, i plogens ställe en mycket enkel årder, i harvens ställe en stock som släpas över fältet. När säden är skördad och torr, samlas den på åkern, där »logen» är tilltrampad och en stång rest i mitten. Säden breddes omkring den, och åsnor och kor bindas tillsammans. Ena ändan av repet fästes vid pålen, och djuren drivas runt omkring den över säden, som på så sätt trampas ur axen. Halmen bortskaffas med en tjuga, och logen rensas med en kastskovel. Säd och halm föras sedan hem i säckar på åsneryggen. Som förrådsrum för säden har man i allmänhet djupa gropar i jorden, väl övertäckta.

De sädesslag och växter, som i allmänhet kultiveras, äro vete, korn, majs, ris, hirs, lin, hampa och bomull. De vanligaste köksväxterna äro morötter, betor, rädisor, lök, gurkor, ärter, bönor, meloner, vattenmeloner. Kål och potatis odlas sparsamt. Som foderväxt användes lucern i mycket stor utsträckning. Den lämnar från tre till fem skördar om året. Råg och havre saknas här.

Fruktträdsodlingen är jämförelsevis allmän och uppdriven. (Trädgårdar liknande våra, med gångar, rabatter och land mellan träden, saknas här.) Ympning och okulering av träden förstår man sig väl på. Frukten utgör ock under sommaren och hösten till stor del folkets föda. I juni mogna mullbären, och så följa aprikoser, nektariner, körsbär, päron, äpplen, vindruvor, plommon, jigda, tjilan, ett slags olivträd, kvittens, fikon och granatäpplen ända in på senhösten. Konsten att förvara frukt känna de även, vilket gör, att frisk sådan kan köpas hela vintern. Däremot ha de intet, som svarar mot våra vilda eller odlade bärsorter.

Är fruktodlingen väl uppdriven och fruktsorterna många, så är däremot blomstervärlden mycket sparsamt representerad, vare sig det är fråga om vilda eller odlade blommor. Ytterst få ägna tid och omtanke häråt. Sker det dock, ha de i allmänhet en träställning med en bädd av jord därpå,

oftast uppe på det platta taket, eller ock plantera de blommorna i lerkrukor. De vanligaste blommorna äro tuppkammar, astrar och balsaminer.

Ett farligt pass.

Som husdjur användas kamel, häst, åsna, hornboskap (kon och jaken), får, get samt hunden och katten. Av fjäderfä har man gås, anka och höns, kalkon mera sällan. Endast kineserna sysselsätta sig med svinavel, vilket för muhamme-

danerna är en styggelse. Anmärkningsvärt är, huru litet mjölk nötboskapen lämnar, men för att ersätta skadan mjölkar man både kamel, sto, ko, jak, får och get. I floderna och andra vattensamlingar finnes det gott om fisk, somliga rätt stora. Som köttet ej är vidare välsmakande, bedrives mycket litet fiske.

Av de mera bemärkta vilda djuren ha vi hjorten, stengeten, gazellen, pamirfåret, det s. k. Ovis Poli, vildsvinet etc. och av rovdjur leopard, björn, varg och räv m. fl. Av ormar finnas flera slag, men inga synes vara giftiga. Däremot äro de gula skorpionerna rätt vanliga, men deras sting är ej dödligt. En insekt, liknande en fästing, kallad kök-pit, fruktar folket mycket. Till följd av den osnygghet, i vilken befolkningen lever, finnes rikligt av flera slags ohyra.

Städerna i Ost-Turkestan äro ursprungligen byar, och ännu i dag bära de prägeln därav. Varje välbärgad köpman, molla (d. v. s. läs- och skrivkunnig person, präst) eller hantverkare har jämte sin sysselsättning i staden sin egendom på landet och sköter sitt jordbruk.

En egendomlighet för detta land vid jämförelse med andra orientaliska länder är, att var och en bygger sitt hus på sin egen lantegendom. Detta skulle till följd av den allmänna osäkerheten i andra länder vara en omöjlighet. Där måste jordbruksbefolkningen sammangyttra sig i stora, trånga byar. Här icke så. Varje välförsett hus har sin egen trädgård och oftast en grävd vattendamm, beskuggad av stora popplar eller pilar. Brunnar har man endast i karavanserajerna ute i öknarna, och för det s. k. svarta källvattnet fruktar folket mycket, troende att det bringar sjukdom med sig.

Hela Ost-Turkestan syns ha varit av ganska ringa intresse för den yttre världen, tills den ryske upptäcksresanden Pschevalski och efter honom vår landsman, dr Sven Hedin, gjorde sina resor genom landet och publicerade sina iakttagelser.

Efter dem har sedan följt en rad av tyska, engelska, franska, finska och ryska resande och naturforskare. En massa gamla dokument, kinesiska, kaschgarska, arabiska och syriska m. fl., äro funna i ökensanden, i klostergrottor eller i ruiner, och skatter av stort antikt värde, synnerligast från den bud-distiska kulthen, hava samlats och förts över till Indien och Europa.

II.

Befolkningen.

Befolkningen i Ost-Turkestan utgöres huvudsakligen av sarter, en benämning, som ryssarna använda för befolkningen i både Ost- och Väst-Turkestan. Förutom sarterna finnas några andra stammar såsom abdal, dolan, kiptjack etc. Alla uppgifter om folkmängden äro endast gissningar, och dessa variera mellan en och en halv till fyra à fem millioner. Sarterna torde utgöra omkring nittio procent och alla övriga stammar tillsammans tio.

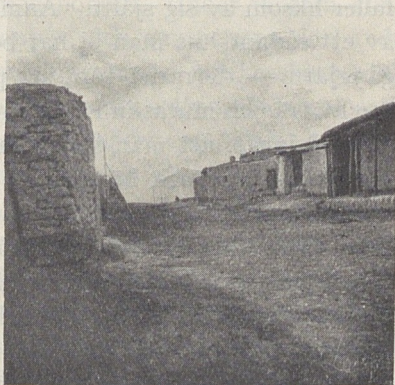
Sarternas ursprung är tämligen ovisst. Känner man landets historia och vet, att det från urminnes tider varit en tummelplats för oupphörliga strider och erövrare, kalmucker, mongoler, kineser, araber och perser, vilka var i sin tur kommit med sina härar och erövrat landet, torde man komma sanningen närmast, om man antar, att sarterna ursprungligen voro av arisk ras men sedermera uppblandats med alla ovannämnda folk.

En egentligt utpräglad typ kan därför ej framvisas. Det karakteristiska torde vara brett ansikte, låg och bred näsrot och näsa, liten eller ingen skäggväxt, bruna eller svarta ögon och svart hår. Kroppslängden är ordinär, ställningen militäriskt rak och uppförandet värdigt. Händer och fötter äro i allmänhet små och välformade. Hudfärgen stöter i gul- eller gråbrunt. Den har mycken likhet med den brungrå löss-leran eller den gråaktiga ökensanden, dock kan man se personer med vackra drag och ljus hy.

III.

Hus, kläder och föda.

Sarternas hus äro av enklaste slag. Man kan ej tala om någon byggnadsstil, och monumentala byggnader saknas fullständigt. Vål möter man någon gång en större moské över en helgongrav med sin runda kupol i mitten och några smärre torn, en efterhärmmning av den allmänna muhammedanska stilen, men det är också allt. Deras moskéer utgöras av ett enda rum med ett par gallerfönster utan glas uppe vid taket och en från tvenne sidor öppen veranda. Boningshusen sakna ock all originalitet med undantag av den stora hallen, som finnes i de större gårdarna. Denna är vanligen ganska rymlig. Taket vilar på fyra pelare, placerade så, att ungefär en fyra kv.-meters golv- och takyta lämnas mellan dem. Taket är här genombrutet för att insläppa ljuset i rummet. Bjälkarna äro hyvlade och snidade. Mellan dem äro slanor av kluvna sälg- eller poppelgrenar lagda med den runda sidan nedåt. Taket får härigenom ett trevligt och säreget utseende. Rummet uppdelas nu i fyra rutor på så

Infödinghus.

sätt, att gångar, liknande ett kors, uppdragas och hörnpartierna fyllas upp en två fot högre än gångarna. Dessa upphöjda altaner mattbeläggas, och på dessa placera sig gästerna, under det tjänarepersonalen befinner sig i de lägre gångarna. Från denna hall leda i allmänhet tre dörrar till de inre rummen i huset, och den fjärde står i omedelbar förening med gården. Husen äro byggda av soltorkat tegel, tillverkat av löss-lera. Taken göras alltid enkla och platta.

Fönster och fönsterglas äro en lyx, som endast under de sista åren tillkommit i de förmögnas hus i städerna. På landet och hos medelklassen förekommer intet sådant. Man nöjer sig där med en glugg i taket, som i regel står öppen natt och dag, vinter och sommar. Blir det allt för kallt, sätter man i städerna en med papper beklädd huv över öppningen. På landet tar man däremot ett stycke is och lägger över densamma. Eldstäderna äro öppna spisar med rak, vid skorsten utan spjäll. Lägg så därtill, att dörrarna bestå av enkla, ofogade bräder, som aldrig sluta tätt, så förstår man, huru dragiga och kalla dessa hus skola vara. Att golven endast utgöras av den tilltrampade marken, faller liksom av sig själf. Anmärkas bör, att vid byggandet av ett sådant hus man ej har behov av en spik eller ens ett gångjärn — dörrarna röra sig på gång-»trän». Själva låsen äro av trä och muras in i väggen. På senare tiden har »lyxen» gått så långt, att man stundom använder spik till dörrarna och järnhaspar och hänglås.

Av ovannämnda material kan åstadkommas rätt trevliga hus. Med tillhjälp av gips, grå-, röd- och blålera ger man husets yttre den färg man önskar. Att vi missionärer vid dylika arbeten måste vara både byggmästare, ritare, snickare, smeder, murare och målare, säger sig själf. Även om kaschgarska mästare arbeta, måste man dock in i minsta detalj övervaka det hela för att få det ordentligt gjort.

Men att vi därunder giva mästarne praktiska lektioner och idéer, som de sedan tillämpa, är ju klart. Synnerligast ha vi i byggnads- och möbelsnickeri, kakelugnsmakeri och byggande av undertak fått vara banbrytare. Många kaschgarska mästare fara ock över till Väst-Turkestan, sökande arbetsförtjänst och medföra därifrån nya impulser. Den massa »hadji» (pilgrimer), som resa till Mekka, så väl som köpmän, som företaga resor till Indien och Ryssland, hemföra även nya idéer. Allt detta gör, att Ost-Turkestan ej längre är, vad det var vid vår ditkomst för ett trettio-tal år sedan. Det har i ovan berörda avseende gått betydligt framåt. Det inre av landet är dock i sin helhet nästan oberört härav.

Män och kvinnor bära i huvudsak lika dräkter. Huvudbonaderna äro dock olika. Likaså hör en yvig gördel till mannens dräkt och slöjorna till kvinnans. Dräkten består av benkläder, som medelst ett rynkband fästes över höfterna samt en lång skjorta med så långa ärmor att de nå en 20 à 30 cm. över fingerspetsarna. Därigenom göras både handskar och vantar överflödiga. Utanpå denna underdräkt användas fotsida, vida kappor. Allt efter årstiden äro kapporna ofodrade eller vadderade med bomull. Under vintern kunna de begagna en, två, tre kappor, den ena utanpå den andra. Fotbeklädningen utgöres av filtstrumpor, mjuka skinnstövlar utan fasta sulor och klackar, samt styva lädergaloscher. Huvudbonaden utgöres om sommaren av lätta, broderade mössor utan skärm och om vintern av stora skinnmössor. Hederstecknet, turbanen, bäres både vinter och sommar av mollor och förmögna, men även menige man bära turban vid högtidliga tillfällen. Kvinnorna beslöja sig djupt. Först användes en genombruten slöja, som fullständigt täcker ansiktet. Ovanpå denna sättes mössan och därpå en fotsid, vid slöja, som täcker hela figuren. Lantbefolkningens kvinnor hålla sig däremot icke så djupt beslöjade, och kirgisernas

gå alltid med ohöljda ansikten. Anmärkas bör, att folket, isynnerhet kvinnorna, älska de bjärta färgerna och storblommiga tygerna, men även männen se gärna, att deras kappor göras av bredrandigt, grant bolstervarsty.

Man och hustru av den burgna klassen.

Även här äro kvinnorna mycket svaga för prydnader. Därvid märker man först de oundgängliga stora silverörhängena. Därefter komma de likaledes outhärliga stora lösflätorna, gjorda av jakens svanstagel. Vidare en massa koraller och glaspärlor med silverarbeten mellan dem och

slutligen tofsar av svarta silkessnören. Allt detta fästes mellan hårflätorna och hänger ned utefter ryggen. På fingrarna bäras ringar. Med undantag av koraller, som stundom betinga ett pris av flera hundra kronor pr styck, har jag icke sett en pärla eller ädelsten av något värde i denna provins. Ett säreget sätt att pryda sig är även, att kvinnorna låta utsmida och utsira silver- eller guldplåtar, vilka fästas i deras mössor. Seden att bära armband är däremot icke allmän och måste anses såsom införd av kineser och européer. Kamning av håret sker ej ofta, kanske en gång i veckan, men göres då grundligt. Med harts limmas då håret, så att det blir styft och glansigt. Ögonbrynen och stundom kanten av ögonlocken målas svarta med en färg kallad »åasma», och för ansiktet användes rött och vitt smink.

En fin ost-turkestankvinna, iklädd sin högtidsdräkt, tar sig mycket bra ut. Alla rörelser äro lediga men avmätta, och den färgrika, vida dräkten kläder henne utomordentligt väl.

Folkets föda utgöres till största delen av vete- och majsbröd. Förutom te och bröd eller frukt och bröd ha de fattiga och medelklassen endast ett lagat mål mat om dagen. Den består oftast av följande ingredienser. I en gryta slås vatten upp till brädden. Kött, lök och rovor skäras i små bitar, som jämte något salt slås i grytan. När detta är kokt, isällas en mängd finskurna degstrimlor. Denna rätt kallas »syuck asch». Deras mest omtyckta nationalrätt beredes av kött, fett, lök, morötter och risgryn och kallas »pilov».

IV.

Existensvillkor och handel.

Huvudnäringarna äro åkerbruk, trädgårds- och boskaps-skötsel. I andra hand komma sedan hemindustri, hantverk och handel. Som vi redan ovan berört de förra, vilja vi nu stanna något för de senare. Först må då anmärkas, att ingen fabriksrörelse av något slag bedrives i Ost-Turkestan. Allt, som tillverkas, är hantverkaregods och hemslöjd. Likaledes finnas inga bolag — därtill saknas ömsesidigt förtroende. De vanligaste alstren äro lärft, filtmatter, vanliga orientalska mattor samt silke. Liksom vid åkerbruket användes även här ytterst primitiva redskap. Vad man kan förvånas över, är att ett så pass gott arbete under dylika förhållanden kan åstadkommas. Att beskriva beredningen av mattor skulle taga för stort utrymme. Endast det må sägas, att allt ullgarn spinnes på slända liksom det skett i urminnes tider både i öster- och västerlandet. Mattberedningens och silkesodlingens hemvist är Khotan.

Handeln försvåras betydligt genom de långa avstånden och de omgivande höga, svåröverstigliga bergen. All samfärdsel med Tibet, Indien, Afganistan och Ryssland måste ske med karavaner. Med hjuldon kan endast transport förmedlas med det inre av Kina, men en sådan färd med lastkärra från Kaschgar till Peking tar tio à elva månader. Med kameler eller lätta kärror bör det gå på sex. Både järnvägs- och båtförbindelser saknas. Utförseln stiger till ett värde av omkring sex millioner kronor, varav fyra mil-

lioni komma på Ryssland, det övriga på Indien. Införseln korresponderar mot utförseln.

Några upplysningar om folkets ekonomiska ställning torde vara av intresse. Därvid bör först anmärkas, att nivån för att kallas välbärgad eller rik sättes ganska lågt, och de,

Karavan.

som här kallas fattiga, sakna bokstavligen kläder och bröd. En man, som äger en åtta hundra à ett tusen kronor, anses välbärgad, och fördubblas summan, anses han vara en »baj» (patron). Få personer räkna sina äodelar i tiotusentals kronor, och endast enstaka fall givas, där förmögenheten uppgår till hundra tusen. Både jord och annan egendom är dock jämnare fördelad på befolkningen än händelsen är i andra länder. Saknas båtförbindelser, järnvägar, ja, även

ordentliga landsvägar, fjädrade åkdon etc., så ersättes detta delvis därigenom, att de flesta äga hästar och åsnor, och där dessa saknas, få kon och jaken tjänstgöra som riddjur. Själva yrkestiggaren far ofta från marknad till marknad på egen häst. Riddjuren äro mera oberoende av banade vägar och broar.

Yrkestiggarnes antal är mycket stort. Många av dem torde vara välbärgade. Det finnes stora samhällen av dessa »zigenare». Tiggarnes »kast» ökas ock årligen genom spelpassionen. Spelarne, av vilka de flesta sakna alla existensmedel, livnära sig genom bettlande. Deras antal kunna i städerna räknas i många tusental.

Armodets barn.

V.

Hem- och familjeliv samt barnuppfostran.

Orden äktenskap, familj, barn och hem äro för alla kristna folk heliga ord, som uttrycka det ömmaste och dyrbaraste, som kan tänkas i denna värld. Icke så inom islams område. Där breder icke kärleken sitt skimmer över förberedelserna till äktenskapet och brölloppet, det hela tages affärsmässigt. I de flesta fall saknas den sympati och samhörighetskänsla, som lyckliggör ett äktenskap. Både realitet och språk sakna det vi uttrycka med ordet *hem*. Mannen räknar hustrun och barnen med i sitt inventarium. I synnerhet har jag hört kirgiserna uttrycka sig ungefär så här: »Jag har femton jakar, tjugu hästar, fem kor, hundra får, fem barn och två hustrur.»

F. n. synes mången prisa islams religion och predika dess läror. Man »omvänder kristna» till muhammedanismen, man bygger stora moskéer i London och Paris. Vad är egentliga dragningskraften, om icke islams lära om månggiftet? Låt oss se, om denna lära förmått skapa lyckliga hem och samhällen. Främlingen står dock inför harems slutna portar utan vetskap om, vad som försiggår därinom. Det hemlighetsfulla däri kan stundom kasta ett romantiskt skimmer över det hela. Vi missionärer, som en följd av år stå på samma plats och dagligen umgås med folket och i den medicinska verksamheten ofta få behandla lika många kvinnor som män, torde vara i tillfälle att närmare känna förhållandet.

Vi skulle dock icke vara rättvisa mot islams stiftare, om vi ej erkände, att han i viss mån upphöjt kvinnan. I den

förmuhammedanska hedendomen stod hon nämligen lägre än i islam. Muhammed gav kvinnan arvslott med mannen: hon erhåller nämligen en, då mannen ärver två delar. Han stiftade lagar om skiljobrev och huru mycket av husets egendom, som skulle tillfalla den frånskilda. Han föreskrev, att mannen skulle omhulda alla sina hustrur lika etc. För sina

Vid vaggan.

rättrogna lärjungar inskränkte han hustrurnas antal till fyra på en gång.

Självpåstår han sig ha fått uppenbarelse av Gud att såsom en särskild ynnest, bevisad mot profeten, få taga ett obegränsat antal och därtill vilken som helst, vore hon också en annan mans lagliga hustru. Självpåstod han nio hustrur.

Den praktiska följderna av månggiften ligger nu efter så många hundra års erfarenhet i öppen dag. Muhammedanerna äro delade i tvenne stora huvudgrupper: Schia och

Sunni. Den förra har förutom laga rätt att taga fyra hustrur på en gång infört förordningen om »sigga» (bihustrur), där äktenskapet av mollan helgas för ett dygn, en vecka, en månad eller längre tid. Denna osedlighet framhäves av mollorna som en helig handling, som för mannen skall bringa tusenfaldig välsignelse i paradiset. Sunni håller sig däremot till bokstaven, att mannen får taga fyra hustrur. Lagen om skiljobrev öppnar dock väg till samma sedeslöshet som hos Schia. Många män hava, enligt vad jag hört, haft över hundra hustrur, och kvinnor finnas, som enligt uppgift »stått brud» fyrtio gånger. Även de fattiga utgöra härvid inga undantag. Vi hade en granne, en gammal soldat, som haft trettiofyra hustrur. Märk, här är ej fråga om »fallna kvinnor» utan om sådana, som inför lag anses som goda muhammedaner. Utom denna hop står en annan, djupare sjunken klass av män och kvinnor. Förövrigt finnas här andra sedliga förvillelser, över vilka man helst breder tystnadens slöja. Att förhållandet bland landsbefolkningen ej är så genomruttet som bland städernas, måste dock konstateras. I Ost-Turkestan torde ej månggiftet i den mening att ha många hustrur på en gång vara så allmänt, som fast mer skiljsmässorna och nya giftermål.

När gossen är sexton och flickan elva år, anses de vara giftasvuxna. Stundom dröjer man något längre, synnerligast bland de fattiga, som ej alltid ha råd att taga hustrur åt sina söner, men däremot finner man också ännu yngre »äkta makar». Jag har sett tolvåriga gossar, som varit välbeställda gifte »män». Helt naturligt kunna ej dessa »lilleputt-makar» sätta eget bo eller sörja för sin utkomst. Bruden hämtas därför till brudgummens hem, och båda stanna där. Sonhustrun får i allmänhet bli svärmoderns tjänarinna — här saknar man någon annan tjänarinneklass. Den, som vill ha en kvinnlig hjälparinna i huset, får anställa både man och hustru i sin tjänst.

Tvätt.

Vid första giftermålet är det föräldrarna, som styra om hela saken, uppgöra priset och hemgiften etc. Härvid resonerar man helt naturligt: »De äro ju barn, inte begripa de det där». Är nu svärmodern snäll, blir sonhustruns lott dräglig, i annat fall motsatsen. Genom detta egen- domliga förhållande få de unga föräldrarna av sina

barn benämningen »store bror» och »stora syster», under det farmor och farfar vanligen kallas mor och far. Mannen kallar däremot sin hustru »mitt barn».

Men ynglingen blir man, och nu väljer han mera självständigt sin andra och tredje eller fjärde hustru. Genom detta förhållande tillintetgöres husfrid och familjelycka. Den bästa kvinna i världen skulle, om hon bleve så behandlad, fördärvas. Det dröjer vanligen ej länge förrän mannen börjar dela ut skiljobrev och driva sina hustrur ur huset från barnen, de fött. Inom kvinnan brinner då svartsjukans förtärande låga. Natt och dag ruvar hon på, huru hon skall hämnas på sina medhustrur. Hon tillgriper trollmedel och besvärjelseformler för att å ena sidan vända sin mans hjärta åter till sig och å andra sidan göra medhustrurna förhatliga i hans ögon. När detta ej hjälper, användas stundom ännu förfärligare medel, och graven gömmer inom kort rivalen. Ofta gå personer offentligen i butikerna och begära att få köpa gift (»tillintetgörande medicin»). Även till oss komma de stundom i samma ärende.

Läran om ett oundvikligt öde är ofta en tröst för dessa lidande. Under en resa tog jag natthärbärge i en by. Husmodern var en av de få muhammedanska kvinnor, jag mött, med vilka man kunde resonera och samtala i en mängd ämnen. Hon syntes besitta ett klart förstånd, ett behagligt sätt och var förekommande och vänlig mot alla. Så trädde slutligen en kvinna inom dörren, och värdinnan var i ett ögonblick förvandlad. Jag frågade efter orsaken. Hon omtalade sitt livs historia och sade slutligen under tårar av sorg och harm: »Det är min mans andra hustru, hon har rövat vår husfrid, har ruinerat vårt hus — allt är fördärvat».

Jag bad värdinnan lugna sig, det svåra hade nu inträtt och kunde ej ändras, »och», tillade jag, »i verkligheten är det ju ej denna kvinnas skuld. Det var ju er man, som tog henne, men icke heller er man kan man döma hårt; det är ju er profet, som stiftat lagen om månggifte och själv tagit många hustrur och lovat sina efterföljare att göra detsamma».

»Ja, profeten Muhammed har öppnat vägen för min man, herr Husein», sade kvinnan med hånfull min.

När vi betrakta föräldrarnas och barnens förhållande till varandra, äro vi inne på ett område, där kaschgarernas bästa och ädlaste känslor visa sig, ty där kan man skönja en ömsesidig kärlek och tillgivenhet. Synnerligast äro de små barnen allas favoriter, och där kan både far och mor ävlas om att smeka den lilla. I allmänhet äro även de äldre

Muhammedanfamilj.

syskonen underbart ömma om de mindre och sköta om dem efter bästa förmåga. Uppfostran kan man knappt tala om, ty dagen i ända få barnen fritt leka på gårdar och gränder och bada i vattenkanalerna. När far och mor stundom giva sina små en lektion, lära de dem att framsäga de grövsta otidigheter, de kunna hitta på. Det senare göres dock icke i ond mening utan endast för att roa föräldrarna.

VI.

Skolväsendet.

I Ost-Turkestan finnas bland den muhammedanska befolkningen tvenne skolor, nämligen »mäktab» (folkskolan) och »mädrässa» (högskolan). Den förra är ej en folkskola i vanlig bemärkelse, underhållen av stat och kommun, ledd efter givna principer och inspekterad av staten. Den är en fullkomligt fristående institution. Varje molla, som kan samla ett tillräckligt antal lärjungar, upprättar en skola. Lärarens ekonomiska ställning är ej avundsvärd. Dagligen för varje barn med sig ett litet vedträ åt läraren till bränsle och en gång i veckan två öre. Detta kunde man säga vara lärarens ordinarie inkomst. Den extra består däri, att varje barn, som avslutat en bok och börjar en ny, för till läraren en offergåva i kontanter motsvarande femtio öre till tre kronor, en kapp eller något dylikt, allt efter råd och lägenhet.

Högskolan är däremot fotad på annan basis. Varje sådan är byggd av en eller flera enskilda välgörare, vilka, för att vinna förtjänst hos Gud, till skolans bestånd skänkt jord-egendomar, basarer eller serajer, vilkas avkastning går till skolan. Några av dessa skolor äro mycket rika, andra fattigare. Vid varje skola finnes en förvaltare, som har överinseende av det hela och sköter ekonomien, vidare lärare och studenter. Alla dessa leva av ovannämnda inkomster. Således hava studenterna icke allenast fri undervisning, fritt logi utan ock till större delen fritt kosthåll.

En av de vanvårdade små, som missionen fått rädda.

Undervisningen i folkskolan omfattar endast innan-, kanske rättare utanläsning. Nybörjaren förses med en brädlapp, varpå läraren skrivit några bokstäver, som lärjungen, oftast med ögonen fästade i taket, skrikande för full hals, återupprepar för att inlära. Sänkes stundom tonen, få lärjungarna smaka på den långa, smidiga kappen, varmed läraren är försedd. På detta sätt få barnen hålla ut från morgon till kväll. Då alfabetet genomgått, skrivs lätta fraser ur koran på brädan. I allmänhet lära barnen på så sätt de muhammedanska böneformulären utantill. Därefter övergår man till sjunde delen (av koran). Hela denna bok få lärjungarna stava och lägga ihop. Sedan genomläses hela koran på arabiska, naturligtvis utan att ett ord förstås av innehållet. Härtill har åtgått omkring tre år. Under denna tid har ej lärjungen fått läsa ett ord på sitt modersmål. Nu övergår man till en ost-turkestansk bok, innehållande muhammedanernas trosartiklar etc. Slutligen läsas stycken ur poeterna Navai och Hodja Hafis. Under hela denna tid får barnet lära sig utantill upprepa arabiska och persiska satser samt fraser ur poeternas alster utan att förstå innehållet.

Undervisningen i högskolan synes mig vara ännu mera dödande och förslöande. Den tar en ofantlig tid, men bringar föga praktiskt resultat. Det är uteslutande studerandet av det arabiska och något av det persiska språket. Väl får

studenten här lära sig ordens betydelse och grammatikens lagar, ja, träda in i arabiska språkets alla irrgångar och söka utforska dess hemligheter, men detta är också allt. Man tänke sig en man, som studerat till trettio à trettiofem års ålder, och summan av vad han lärt, är — muhammedanska religionens former och stadgar och arabiska språket samt ytlig kunskap i persiskan. En sådan man träder ut ur »universitetet», oduglig för det praktiska livet, slö, likgiltig, med en förkrympt invalidsjäl, oförmögen att i någon mån höja sig mot ett högre mål men i högsta grad stolt och inbilsk.

Jag tänker, att mina läsare skola bli förvånade, om jag säger, att av hundratal studenter, som lämnat högskolan, endast ett tiotal kunna skriva sitt modersmål något så när korrekt, men så är dock förhållandet. Det persiska ordet »nävisanda» (skrivare) har av kaschgarerna rådbråkats till »näsända» och användes här som ett skällsord. De hederliga och framsynta lärarna säga, att eleverna, om de lärde sig skrivkonsten, endast skulle författa kärleksvisor och andra dumheter. De elever, som vilja lära sig skriva, få göra det på egen hand eller utom skolan. Detta är utan tvivel en av orsakerna, varför vi finna så liten, ja, ingen inhemsk litteratur här — allt är långods och översättningsarbeten från persiskan eller

Skolgosse under missionens vård.

arabiskan. På de senare åren har dock de skrivkunnigas antal betydligt ökat.

I folkskolan få även flickorna undervisas. Det är således en samskola. Ja, en stadga hos härvarande muhammedaner säger, att en flicka, som ej gått i skola, ej får vigas. Naturligtvis överträdes denna stadga i nittionio fall av hundra, men den har dock något inflytande på den allmänna meningen. Även flickorna skulle ju lära de arabiska böneformulären för att sedan i sina hem kunna förrätta »namaz» (gudstjänst). En tjugufem à trettio procent av barnen i dessa skolor äro flickor. Att de nekas tillträde till högskolan faller av sig själft, ja, de nekas även att deltaga med i gudstjänsten i moskéerna eller att ens förenas med sina män i hemmen till bön. De hållas för övrigt i ytterligt stor okunnighet. Under de första femton åren av vår verksamhet på detta fält träffade vi *tre kvinnor*, som kunde läsa innantill. Nu börjar dock läskunnigheten bliva större.

Det är ej utan, att tecken finnas, som tyda på en uppvaknandets tid även här. Genom umgänget med européer, genom handeln med Ryssland och Indien och genom den massa pilgrimer, som resa till Mekka, kommer småningom ett nytt inflytande in. Köpmännen hava särskilt behov av tre ting: kunskap i räkning, skrivning och främmande språk. De måste på ett eller annat sätt skaffa sina söner denna utbildning. Ett litet försök till en sådan skola är även gjort av en framsynt kaschgar. Som känt är från fordom, är kunskapens träd både gott och ont. När en störtflod bryter fram och banar sig nya vägar, är det skummet och fradgan, som kastas fram först, så även här. Skall islams ortodoxi utbytas mot Europas ateism, islams absolutism mot Europas dryckenskap etc., då förlorar nog islam på bytet. Kunde vi däremot giva detta folk en skola, byggd på kristlig grund med de vanliga skolämnena till under-

visning samt ett par främmande språk, skulle vi få ungdomen under vårt inflytande och framtiden vore vår. Låta vi dessa tillfällen gå oss ur händerna, gör missionen en stor, kanske oersättlig förlust. Men för att upptaga detta arbete sakna vi personliga krafter, ty de, som finnas här, ha redan arbete nog och över nog.

VII.

Författning och rättsväsende.

Ost-Turkestan är en kinesisk provins och styres i överensstämmelse med det övriga Kina. Generalguvernören är bosatt i Urumtji. Under honom sortera distriktsguvernörerna i städerna Akso och Kaschgar och under dessa åter andra mandariner. Dessa äro alla kineser. Som mellanhand mellan dessa och den sartisk-muhammedanska befolkningen står en massa fogdar, som äro tolkar och skatteindrivare, polis m. m. Befolkningens ställning liknar i detta hänseende mycket judarnas under romarnas herravälde.

Kinesiska kejsardömet har fallit och republikansk författning är införd, men ännu dröjer det nog, innan allt i detta ofantliga land kan omformas och nya idéer och förordningar införas.

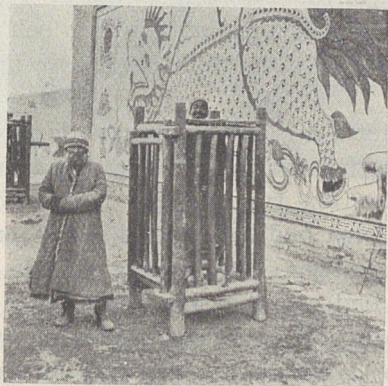
Man måste beundra kinesernas takt och förmåga att trots sitt ringa antal och de oansenliga maktmedel, som stå till deras förfogande, likväl kunna uppehålla prestige och ordning.

Skatter i penningar, procent av skörden, halmen, veden etc. utkräves av allmogen samt dagsverken i sådan utsträckning, att mången fattig nödgas rymma från sin jord för att undgå skattebördan. Vidare tages inhemska tull på en massa produkter, såsom bomullsvävnader, mattor etc., tull vid försäljning av hästar och boskap.

Rättsväsendet är tvåfaldigt. Alla kriminella mål avdömas av kineserna, under det alla andra, som röra arvsskiften etc. avgöras av de muhammedanska myndigheterna.

Kineserna använda ofta tortyr för att tvinga brottslingar att bekänna. Tortyr användes ock som straff. Spöstraffet är det vanligaste. Kineserna äro allt för praktiska och ekonomiska för att bygga »hotell», där regelbundna måltider serveras av anställda betjänter för tjuvar och skälmar. De låsa däremot en stor tung »plankkrage» om halsen på den dömda, och hans anhöriga få bokstavligen mata honom. I andra fall fästa de genom en hand- och fotboja en stor järnstång vid brottslingen och låta honom sedan gå lös för att tigga sin föda.

Tjuvarnas »begg», hövding, har alltid en stor stab av tjuvar i fängsligt förvar. Vid behov utsläpper han ett nödigt antal för att utöva sitt yrke. »Ertappas» tjuven, får han sitt straff, och en del av godset återlämnas, men polisen måste ju ha ersättning för sitt arbete. I annat fall stanna ägodelarna hos tjuven och polisen.

Fånge.

VIII.

Religion och vidskepelse.

Sarterna äro muhammedaner och tillhöra Sunni-sekten. Islams stiftare, Muhammed, synes ha varit en dubbelnatur, som å ena sidan var utomordentligt enkel, anspråkslös och djupt religiöst anlagd men å andra sidan liderlig, härsklysten, hämndgirig och grym. Han var sjuklig, svag och nästan kvinnligt känslig, men ägde på samma gång en energi och järnvilja, som hjälpte honom genom svårigheterna och kom honom att fullborda sin livsgärning så som han gjorde. Ju mera man söker studera denne mans karaktär, ju större gåta synes han bliva. På samma sätt är den religion, han skapat, en sammansättning av sanning och lögn. Samma dubbelhet torde ock vara karaktäriserande för alla muhammedaner.

Gemensamt för alla islams bekännare, huru olika tänkande och fientliga de för övrigt må vara mot varandra, äro de fem stora buden om tron, bönen, fastan, tionde och pilgrimsfärden. Dessa bud äro i de olika sekterna omgärdade med oräkneliga stadgar. Skulle någon försöka att inlära och uppfylla dessa bud och stadgar, torde han ej få tid att äta än mindre arbeta. Men utanför stadgarna stå åter en sex tusen »häddis» (traditioner), men två tusen av dem äro falska och fyra tusen äkta. Nu är den stora konsten att sovra detta vidlyftiga material. Sarten tar det dock icke så noga. Han uppfyller en bråkdelen däraf och tackar Gud, att han är en rättrogen muselman. Som exempel härpå kan

anföras följande. Vid reningen skulle han enligt lagen tvätta fötterna. Detta vore tämligen besvärligt med hans komplicerade fotbeklädnad. Han väter därför endast två fingrar, drar två våta streck över stöveln, och så är reningen gjord.

Det erkännes villigt, att det ligger något imponerande i

En farlig passage.

denna religion och dess former. Den stora sanningen, att det finnes blott en enda Gud, är grundstenen i densamma. Enkelheten i deras moskéer är anmärkningsvärd och utan det prål, som förekommer i de kristnas kyrkor. Se vidare dessa massor av tillbedjare, som efter verkställd rening, klädda i vita turbaner och fotsida, vida kappor, med yviga gördlar om midjan ordna sig i slutna led, draga av sina galoscher eller skor, ordna sina kläder och slutligen sitt

skägg för att värdigt framträda inför Allah. Från ungdomen dresserade i dessa former knäböja de nu, uppstiga och tillbedja åter med pannan mot jorden etc. under det den arabiska bönen läses. — Här en annan bild. En stor karavan pilgrimer med sin ledare i spetsen drager, sjungande pilgrimssånger, framåt. Vid bönetimmen, just då solen dalar, göra pilgrimerna halt för att ute på fältet med ansiktet vänt mot Mekka förrätta sin bön.

Helgonglorian försvinner dock ohjälpligt, om man följer dessa tillbedjare in i deras privatliv. Synder mot sjätte budet förekommer ju hos alla folk men anses där såsom brott. Muhammedanernas »heliga lag» legaliserar däremot lasten, och muhammedanen vältrar sig i ett djup av liderlighet, som torde vara jämförelsevis främmande för andra folk. Han bekänner sig tro på en enda Gud och ett från honom kommande oundvikligt öde, men i alla svårigheter och sjukdomar vänder han sig till trollkarlar, brukar signenier, frambär vissa offer, utför andedanser etc.

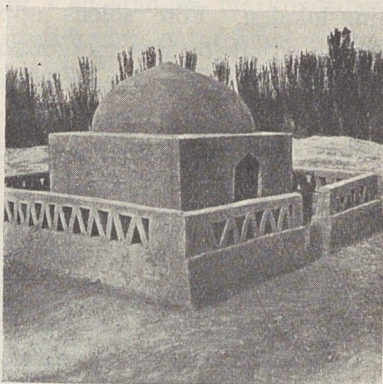
Samma dubbelhet möter oss ock vid tanken på döden och evigheten. Muhammedanen fruktar för Gud, döden, domen och helvetet, och likväl går han lugn och bekymmerslös. Läran om ett av Gud förutbestämt, oundvikligt öde har måhända skapat detta förhållande. De onda och goda gärningarna skola vägas. Äro de senare för lätta, kastas människan till helvetets eld. Ett sista hopp är dock, att Muhammed ej låter några av sina bekännare komma dit, oavsett vad Gud skulle ha för tanke om saken.

Legaliserade islam liderligheten och njutningslystnaden på jorden, är ej dess paradisi bättre. Här låta vi koran själv få tala: »I som haven trott — — ingån i paradiset — — fröjden eder! Där få de, vad deras hjärtan åstunda och det, som förnöjer ögonen — — frukter, av vilka de kunna välja efter behag, och stekt fågel, som de bäst tycka om — — De vila på dynor, fod-

rade med atlas, och bägge lustgårdarnas frukter hänga nära dem. — — I dem äro jungfrur med blyga blickar, dem varken människor eller genier hava vidrört före dem — — sköna som rubiner och koraller.»

Till de religiösa företeelserna höra även dervischsammankomsterna. Platsen där de samlas, kallas »Manäkä» och ledaren »chalifa» eller »ischan».

Vi träda in i dervischernas samlingsrum, en lerhydda utan fönster och undertak. Hit samlas män av alla åldrar. Ischannen intager en vördnadsbjudande ställning. Till honom framföra hans »muridlär» (lärjungar) sina offer i matvaror eller pengar. Sedan man samlats, sjunges till musiken från stränginstrumenten, »dutar», »sutar» och »kalon», religiösa hymner. Därefter följer en vild musik på »dapp» (en sorts ensidig trumma) och »surnoe» (klarinet). Då den tystnat börjar en dans av obeskrivligt vild natur. De hoppa och fara av och an som verkliga dårar. Många av dem falla av ansträngning medvetlös till marken. Omkring den dansande hopen sitter i en ring de övriga, vilka under en vaggande rörelse taktmässigt indraga och utstöta luften i och ur lungorna, varvid ett ljud uppstår som en frustande ångmaskin. Ursprungligen synes detta vara ett återupprepande av ordet jehova, som i dervischernas mun urartat sig till »ja-hu» och härifrån till denna frustande lungexercis. När dansen är slut, framsättes maten, och hela församlingen har en kärleksmåltid, varefter de mangrant lägga sig att sova i sam-

Muhammedangrav.

lingslokalen. Före solens uppgång stå de upp och efter vanlig ritual förrätta morgonbönen, varefter de hemförlovas. Kvinnorna samlas även till dylika möten.

Men nu något om sarternas vantro. När regnet utebliver, kallar man regnmakare och skänker dem stora gåvor, stundom flera jambo, silvertackor på 155 kronor styck, på det de skola frambringa regn. När regnet blir för ymnigt, kan det däremot hända, att befolkningen drager regnmakaren inför de kinesiska myndigheterna, därför att han gjort för mycket regn. Mandarinerna döma honom till några hundra par spö och låta sätta plankan om halsen på honom för några veckor. Nog var skurken värd sitt straff, men genom sitt handlings-sätt erkänna själva myndigheterna, att de tro honom vara i stånd att öppna och sluta himmelen. För några år sedan fingo här i Kaschgar tvenne regnmakare ovannämnda straff av den dåvarande borgmästaren.

Mot huvudvärk lär finnas ett förträffligt medel. En trollkarl tillkallas, vilken jämte andra trollsaker även medför huvudet efter en gul hund. Med sina besvärjelser läser han nu värken ur patientens huvud in i hundhuvudet, som sedan begravas i ökenkanten.

Frossan knyta de in eller bort i ett snöre av sju olikfärgade trådar i sju knutar. Naturligtvis sker även detta under varjehanda besvärjelseformer.

Vi kunde nämna många sådana huskurer, vilka icke alltid äro av så oskadlig natur som dessa, jämte flera andra vidskepliga bruk, men ovanstående må utgöra exempel nog. Trollkonster, tron på amuletter, signerier etc. är ju också allmän. Den vantro och vidskepelse, som förekommer hos ett muhammedanskt folk, återfinner man hos de flesta, om ock i små variationer. I allmänhet är det också skälmar, som i dylika fall ockra på hopens lättrogenhet och vidskepelse.

Går man i Ost-Turkestan ut i en stad en marknadsdag, skall man i stadsportharna och utefter vissa gator finna många, både män och kvinnor, sittande med en liten duk utbredd

Ost-Turkestan-landskap.

framför sig. På dukarna kunna helt olika föremål vara placerade, men i allmänhet är det en massa små olikfärgade stenar eller ock en bok och fyra tärningar. Vill man veta, vad kommande dagar innebära, har man endast att kasta fram ett eller två öre till spåmannen eller spåkvinnan. Nu

upplåtes ödets bok, och den betalande får höra en hel del svammel om närvarande tillstånd och kommande öden. Och att allt detta är riktigt sant, därför garanterar profeten Daniel, som lär hava den tvivelaktiga hedern att vara alla spåmäns skyddshelgon.

IX.

Svenska Missionsförbundets mission i Ost-Turkestan.

Då Sv. Missionsförbundet 1893 beslöt att börja missionera i denna provins av Kina, uppdrogs åt missionär L. E. Högberg med fru att tillsammans med fröken Anna Nyström och en persisk läkare, Mirza Josef, upptaga detta arbete. Redan förut hade missionär N. F. Højjer och Johannes Aveteranjans, en till kristendomen omvänd muhammedan, besökt platsen. Den senare lämnades att förarbeta fältet, tills flera arbetare hunne anlända. Under svåra yttre omständigheter stod han här allena två och ett halvt år. De ovannämnda missionärerna anlände till Kaschgar den 21 juli 1894.

Missionens grundläggande var förenat med ganska stora svårigheter. De kinesiska myndigheterna så väl som muhammedanerna ville ej, att främlingar skulle bosätta sig här. De senare fruktade oss såsom varande kristna missionärer. Krångel med tomtägare och mandarinér hörde till ordningen för dagen. Dessa fiendligheter togo sig slutligen form i ett upplopp, då våra liv hotades och av missionen uppförda hus fördärvades. I farans stund erhöilo vi dock hjälp både från härvarande engelska och ryska konsulerna. Genom en underbar Guds skickelse kom, just när ställningen var som mest kritisk, en kungörelse från Peking, hållen i de strängaste ordalag, befallande mandarinerna att beskydda främlingarna. I motsatt fall skulle mandarinerna mista sina ämbeten.

Kineserna nödgades då återuppbygga, vad de låtit nedriva, och återlämna, vad de tagit från oss. Från den tiden har arbetet fått fortgå i frid utan nämnvärda fientligheter.

Till svårigheterna, som måste övervinnas vid ett nytt missionsfält's upptagande, få vi väl även räkna den full-

Mötesbesökare i Jarkend.

ständiga bristen på läro- och uppbyggelseböcker. Denna brist är ju på långt när ej fylld ännu, men något har dock gjorts.

I Ost-Turkestan funnos endast handskrivna böcker, till största delen översättningar från arabiska och persiska språken. 1912 uppsattes missionens tryckpress — den enda i sitt slag på ett område större än hela Europas. Av brist på

missionsarbetare hindrades det litterära arbetet mycket. Nu ha vi dock Nya testamentet och delar av Gamla översatta och tryckta. Vidare sångbok, abc- och skolböcker, traktater, uppbyggelseböcker, almanack och elementarbok. En ordbok är även under utarbetning.

Muhammedanska missionen har trenne stationer förlagda i Kaschgar, i Jarkend och i Jengi-Hessar samt en kinesstation i Hancheng. På alla dessa utövas läkaremission, och denna verksamhet har varit ett kraftigt medel att upphäva folkets misstroende för oss. Den har ständigt utvidgats. Under senare tiden ha vi haft mellan 16 à 20 tusen mottagningar per år. Till fattiga lämnas medicin och hjälp gratis, varemot de bemedlade betala. Vad som mest väcker folkets förvåning, är lyckade operationer och amputationer, men synnerligast starroperationer, av vilka vi årligen ha ett betydande antal.

Att denna verksamhet till någon del fyller ett stort behov, är ju tydligt, om man besinnar, att missionens apotek och läkareverksamhet äro de enda europeiska, som hittills existera i Ost-Turkestan.

Flera försök ha från början gjorts att upptaga en ordnad skolverksamhet, men först år 1905 lyckades det att i Kaschgar få en skola till stånd, som sedan dess fortgått med ett medeltal av 20 à 25 barn. Dessa äro uteslutande från muhammedanska hem. Förutom läsning och kristendom, skrivning och räkning ha barnen fått undervisning i strumpstickning, sömnad och virkning. Utan tvivel ha vi att vänta frukt av arbetet bland barnen, om detta i lugn får utveckla sig.

I Jarkend har skolverksamheten varit mycket lovande och barnens antal har uppgått till ett 80-tal, vilket ju för muhammedanska förhållanden kan anses vara storartat. Här ha vi ock ett barnhem, där både gossar och flickor få sin fostran. Glädjande nog ha de äldsta av våra skyddslingar lämnat

sina hjärtan åt Herren, blivit döpta och ökat vår lilla församling. Flera av dem ha ock ingått äktenskap och bildat kristna hem. De flesta av dessa f. d. barnhemsbarn äro nu våra medarbetare och anställda i missionens tjänst.

År 1918 inköptes en egendom utanför Jarkend, där en koloni bildats. Den är i första hand avsedd för våra barnhemsbarn men ock för övriga troende att där få lära sig

Kvinnomöte.

hantverk och yrkesskicklighet för att därigenom bliva mera ekonomiskt oberoende av de mot dem fiendligt sinnade muhammedanerna.

I Jengi-Hessar har fiendskapen ännu varit så stor, att ingen skola kunnat upprättas. I Hancheng ha vi en blomstrande kinesskola, som lovar gott för framtiden.

Undervisningen omfattar folkskolans alla läroämnen och dessutom slöjd för så väl gossar som flickor.

Söndagsskola och offentliga möten hållas varje söndag. Besökarnas antal variera mellan 75 och 200. När tiden

medgiver, hålles morgonbön med patienterna och aftonbön med våra på stationen upptagna barn tillsammans med husfolket.

Den kinesiska grenen av verksamheten har en station, Hancheng. Även den har skolverksamhet och regelbundna möten och predikningar. Denna verksamhet försvåras genom att kineserna äro spridda bland den övriga befolkningen i hela landet.

Synlig frukt i omvändelser är ännu ganska ringa. Dock ha vi fått döpa 19 muhammedaner och 10 kineser till Kristus. Av dessa ha några dött och något återfall ock inträffat. Detta direkta resultat synes ju allt för ringa i jämförelse med det arbete, som här nedlagts, och dock ha vi orsak att tacka Gud för dessa förstlingskärvar. F. n. förberedas rätt många till det heliga dopet. Muhammedanismen är som en väl befast och bevakad stad, och även den minsta seger är här icke oviktig. Det blir en bräcka i muren, som i det kommande kan ha stor betydelse.

Vilken kamp som föregår, innan en muhammedan kan besluta sig att övergå till kristendomen och låta döpa sig, känner nog ingen, som ej på ort och ställe sett det. Vilken nöd och vilka förföljelser han får utstå av sina egna och sin omgivning, är nästan otroligt. I de flesta fall tagas alla existensmöjligheter från honom, han kan varken köpa eller sälja. Städerna äro indelade i kvarter med var sin äldste och denne utger förbud, att ingen får mottaga eller inhysa en kristen. Den kristne blir hemlös, och ofta visa de anhöriga honom på dörren för att ej tala om, att de helt enkelt mörda den, som vågar bekänna Kristus. Vi hade en vän i Kaschgar, som många år studerade sitt nya testamente, som han alltid bar på sig. Vid besöken på missionsstationen uttryckte han ofta sin fruktan, att han av sina anhöriga skulle mördas. Vi hade svårt att tro att

så i verkligheten skulle bliva fallet. Det syntes mera som en sjuklig idé hos mannen. Han besökte oss åter en afton och var då mer än vanligt orolig. Följande morgon vaknade han ej mer. Hans anhöriga hade förgiftat honom. Han blev en martyr för sin tro på Kristus.

Skolflickor och deras lärarinnor.

Men att räkna frukterna av en mission uteslutande i de synliga övergångarna till kristendomen är nog många gånger ytligt, ja, oriktigt. Bland massorna av dem, som kommo till Johannes dop, var det också »huggormars avföda», Matt. 3: 7. Och många av Kristi lärjungar drogo sig tillbaka och vandrade ej längre med honom, vilket kom honom att fråga de tolv: »Icke viljen väl även I gå bort». Joh. 6: 66, 67. Men icke blev varken Johannes döparens eller Jesu verk härför

utan frukt och välsignelse. Nej, de lämnade evighetsviktiga resultat.

Vad vår skol- och barnhemsverksamhet uträttat för att skingra vidskepelse och okunnighet och giva det unga släktet en ny syn på tid och evighet, kan ej uppvisas med siffror.

Den insats, som missionen gjort för att lära folket att bygga billiga, trevliga och hygieniska bostäder, är helt visst av förblivande värde.

Uppgiften, som vårt tryckeri har att fylla, då därifrån utgår allmännyttig och andlig litteratur över detta vidsträckta fält, är mycket stor.

Sjukvården har varit och är ännu vägrödjarinnan för missionen. Utan denna välsignade verksamhet stode vi mera allena på våra stationer. Då sjukbesöken uppgå till ett 20-tusental om året och varje sjuk har från en till tre eller flera följeslagare med sig, kan man tryggt säga, att denna verksamhet årligen för till oss och våra stationer ett 50-tusental besök av infödingar, som komma mer eller mindre under evangelii inflytande. Många av dessa ha kommit två, tre, ja, aderton dagsleder och däröver. Då nu många finna läkedom och hälsa, såriga stackare bli helade och blinda seende, borttagas härigenom de stora fördomar, de förut haft mot oss missionärer, och ett förtroende- och kärleksfullt förhållande inträder. De gå åter till sina städer och byar, och långt innan vi hunnit dit, går ryktet om oss före och öppnar hem och hjärtan för oss missionärer.

När vi ankommo till Ost-Turkestan, var bibeln och Kristus nästan helt okända även till namnet. Ingen fäste sig heller vid de antydningar därom, de hade i sin egen religion. Nu ha de Nya Testamentet och delar av bibeln översatta, och man kan fritt tala och predika om Kristus både i våra kapell och stundom ock på deras marknadsplatser.

Hoppet om ljusare tider för vår mission i Ost-Turkestan förverkligades snarare än vad vi, som varit med från början, vågade hoppas. Det ena glädjebudskapet efter det andra når oss från den förr så hårdarbetade åkertegen. Vi låta våra yngre missionärer berätta. — »Unga män och kvinnor anmäla sig för erhållande av dopundervisning, unga män

Skolbarn och lärare.

stå villiga att ikläda sig evangelistens dräkt och ansvar och i Mästarens efterföljd bära all smälek och utsätta sig för all förföljelse, som därigenom väntar dem, och mödrar tävla om att få lämna små värlösa barn i missionärernas vård. Under tiden fyllas predikolokalerna med allt tätare skaror, som numera icke komma av bara nyfikenhet utan även av ett behov, som så småningom börjat vakna i deras hjärtan . . . Jag skulle kunna börja barnhem med ett tjugotal barn, när jag ville. Folket har obegränsat förtroende för

oss. Det är nu inte alls fråga om pengar för barnen, de vilja lämna dem utan förbehåll. Vi ha ett 60-tal barn i skolan i Kaschgar och kunde få 100-tals, om vi hade utrymme... Det är liv bland våra kristna. Du skulle höra, huru de bedja!

Det pågår ett Andens verk bland alla, vi ha under vår ledning. Kyrkan rymmer ej folket, som samlas, vi måste under året göra något för att få nya skol- och predikolokaler. Ack, att vi hade medel och krafter tillräckligt att nu kunna gå in genom alla dörrar, som öppnats eller hålla på att öppnas!

Hälaekon, som varit så många böners barn under långa år av hopp och fruktan, är nu anställd som evangelist. Hans predikan om söndagarna åhöres med stort intresse, ja, ofta med andlös spänning av muhammedanerna.»

»Det är jubeltoner detta. För missionärerna kommer det dock ej såsom någon överraskning i och för sig, även om dagningen kommit plötsligare än vi väntat. Hade vi ej haft detta hopp och kunnat tro på dess förverkligande, hade ingen av oss kunnat härda ut under mörka år, som gått. Gud sviker ej sina löften.

Men detta är ej målet, det är endast början av striden mellan mörker och ljus i Central-Asien.»

»För muhammedanverksamheten i Kaschgar har detta år (1923) varit både ett förhoppningens och ett smärtans år. Den väckelsetid, som begynte med böneveckan förra vintern och genom vilken ett femtiotal under våren blevo upptagna som dopkandidater, saknar motstycke i vår missions historia och gav åt både missionärerna och våra infödda medhjälpare de ljusaste förhoppningar. Men så igångsattes förföljelsen, som tack vare provinsguvernörens och de lokala kinesmyndigheternas främlingsfientlighet och ovilja mot missionen resulterat i att förbud proklamerats mot vårt arbete, och åtta personer sedan dess suttit oskyldigt fängslade. Just under

konferensdagarna i Jarkend i oktober samma år nådde oss emellertid ett telegrafiskt meddelande från vår legation i Peking, att diplomatiska åtgärder vidtagits för att förmå myndigheterna här att återgiva oss vår traktatsenliga rätt, som berövats oss. Vi hoppas, att detta skall medföra friheten åt såväl vårt arbete som åt de fängslade. Av stort intresse och icke ringa betydelse har det varit, att många bevis givits oss för att den allmänna folkstämningen under

Infödda kristna.

denna tid i verkligheten mera varit för än emot missionärerna.»

Ett helt år förflöt, innan de för sin tros skull fängslade blevo frigivna och innan missionsarbetet i alla sina olika grenar kunde upptagas.

Vi få anse det som ett stort Guds under, att de fängslade höllo ut i tron och att de ej blevo dödade utan återfingo sin frihet.

Nu börja budskap komma om att vederkvickelsens tider åter besöka vårt fält, i det att åtskilliga på de olika missionsstationerna begärt dopundervisning och några från en by

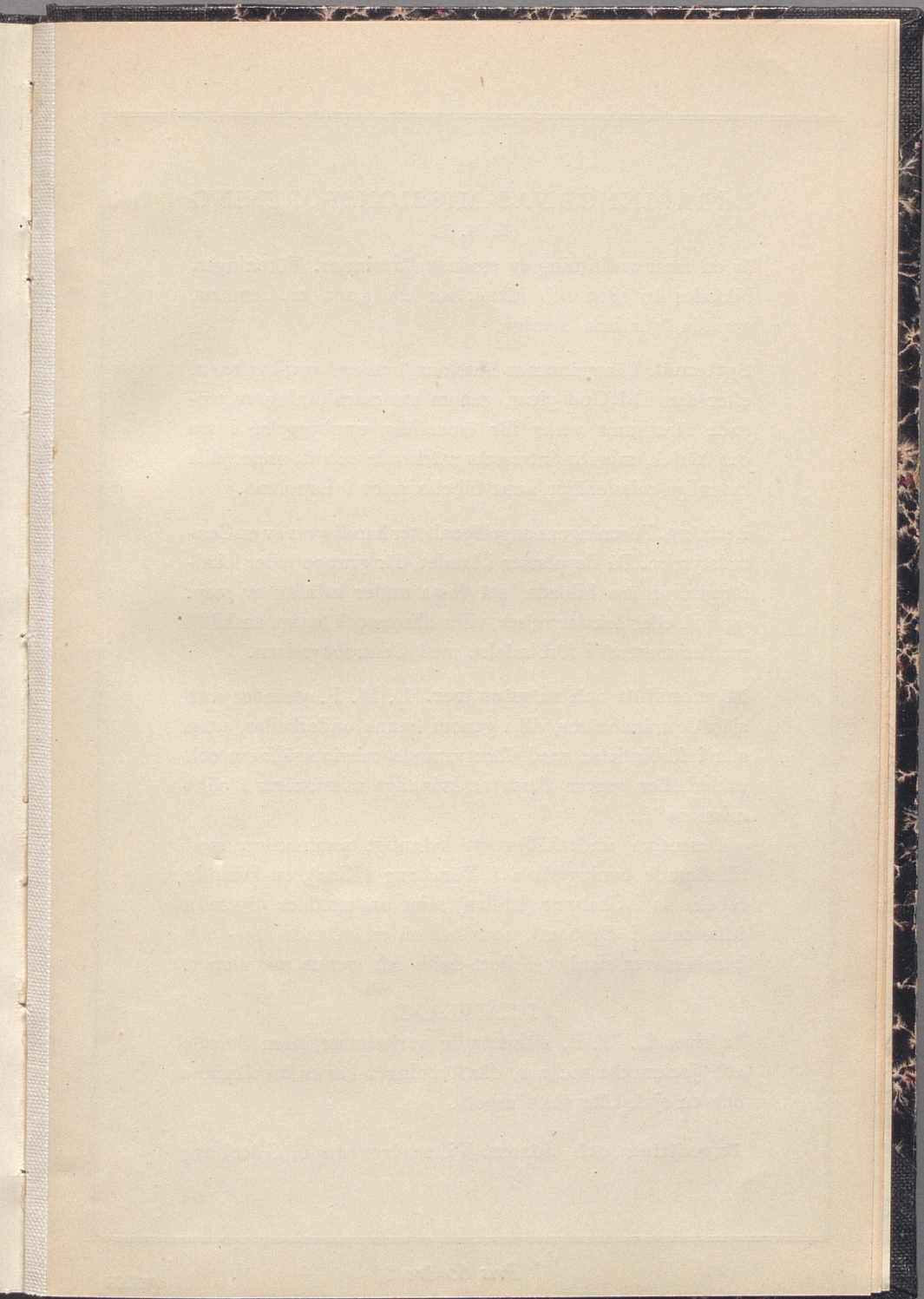
utanför Kaschgar döpts. De döptas antal uppgår nu till omkring ett 80-tal.

»Flera infödda medhjälpare äro ett av vår missions allra mest skriande behov. Då vi en dag kunna presentera en liten kår pålitliga, hängivna, nitiska infödda medarbetare, då skall ostturkestanmissionen ha kommit i ett annat skede, då är den värsta stenbrytningsperioden bakom. Materialet till dessa medhjälpare ha vi; några års gemensamt arbete och gemensam bön och med Guds hjälp stå vi där» — och även L. M. F. får häri göra sin insats genom sin representant, lärarinnan *Ellen Söderberg*.

* * *

Så ha vi i denna mission fått kämpa oss fram genom nöd och trångmål, då det många gånger gällt livet, då man nedbrutit våra hus och gjort upplopp mot oss, fram till en relativt stor frihet. Vi äro tacksamma till Gud för det som skett, men vänta ännu större ting av Honom. Vi äga löftet, att alla knän skola böja sig i Jesu namn och alla tungor bekänna, att Jesus Kristus är Herre, Gud Fader till ära. Detta är vårt hopp även med avseende på islams bekännare i Ost-Turkestan.

LÄRARINNORNAS MISSIONSFÖRENING

(L. M. F.)

är en sammanslutning av troende lärarinnor. Föreningen bildades år 1899 och räknar nu c:a 3,000 medlemmar, spridda över hela Sverige.

Syftemål. Lärarinnornas Missionsförening har till syfte att, efter den nåd Gud giver, genom sammanslutning av troende lärarinnor verka för ömsesidig uppbyggelse i tro och kärlek, missionsintressets stärkande och att underhålla kvinnliga missionärer samt bibelkvinor i Lappland.

Ledning. Föreningens angelägenheter handhas av en Centralstyrelse. På de platser i landet, där grupper eller lokal-föreningar äro bildade, stå dessa under ledning av resp. ombud eller lokalstyrelser, vilka liksom ock övriga enskilda medlemmar stå i förbindelse med Centralstyrelsen.

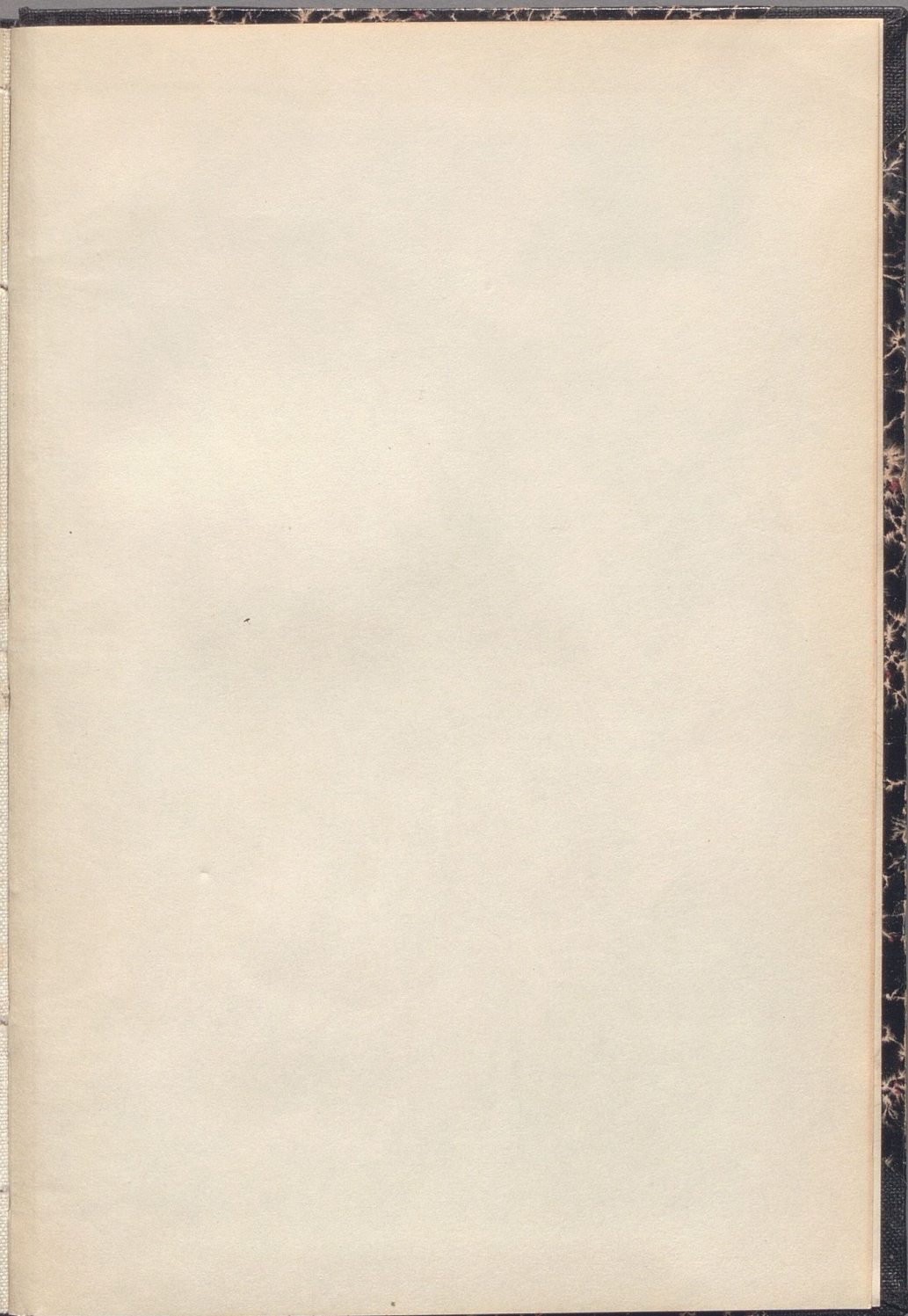
Missionsfält och missionärer. L. M. F. utsänder icke själv de missionärer, vilka genom henne underhållas, utan står i förbindelse med förutvarande missionssällskap och underhåller genom dessa 11 kvinnliga missionärer å olika missionsfält.

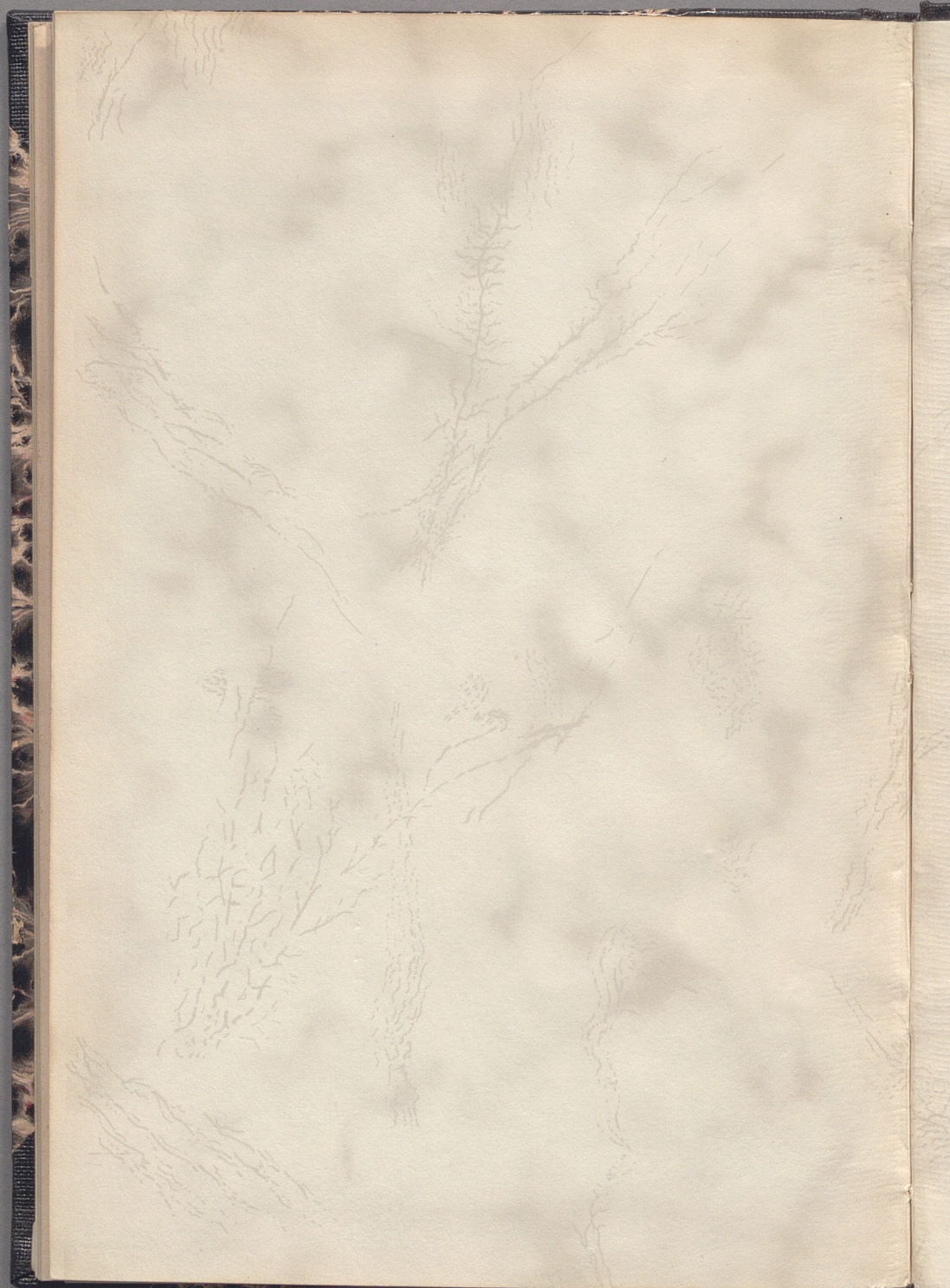
Dessutom underhålles ett kvinnligt seminarium med tillhörande övningsskola i Yüncheng (Kina), en kvinnlig bibelskola i Shahpur (Indien) samt understödes »Svenska Missionen i Egypten», som har en omfattande skol- och barnhemsverksamhet i Port-Said och tvenne utstationer.

I LAPPLAND

bedriver L. M. F. självständig verksamhet inom Sorsele och Jockmocks socknar, där föreningen har en bibelkvinna och en sjuksköterska i arbete.

Expedition och adress: Viktoriagatan 6, Göteborg

Kungl. biblioteket, Stockholm

50001

000 147 098

RIN
MIS
FÖR

SK
SH

U
G
49

www.books2ebooks.eu